

Nr 519

Av herrar **Thylén** och **Nordstrandh**, om sänkning av maximitalet för antalet elever vid sjöbefälsskolorna.

(Lika lydande med motion nr 456 i Första kammaren)

Stockholm den 27 januari 1970

B.-O. Thylén (m)

Ove Nordstrandh (m)

Nr 520

Av herr **Tobé**, om inrättande av en professur i psykofarmakologi vid Uppsala universitet.

(Lika lydande med motion nr 580 i Första kammaren)

Läkemedelsforskningen har under de senaste två årtiondena revolutionerat psykiatrin. Svåra orostillstånd, hallucinationer och djupa depressioner kan nu med framgång behandlas medikamentellt, och de psykiatriska sjukhusen har med hjälp av moderna läkemedel helt ändrat karaktär. Samtidigt har forskningen kring psykofarmakas verkningsätt givit djupa inblickar i hjärnans sätt att fungera så att man kunnat identifiera de substanser som förmedlar nervimpulserna i hjärnans celler och lokalisera deras verkningsplats.

Dessa kunskaper har i sin tur möjliggjort framställning av nya effektiva medel icke endast för behandling av psykiska sjukdomar utan även för muskelavslappning, lokalbedövning, kärlsjukdomar m. m.

De högeffektiva läkemedlen har emellertid också farliga biverkningar, som stundom visar sig först efter en tids användande, vilket skrämmande visats av neurosedynkatastrofen och narkomanivågen åratals efter introduktionen av amfetamin, preludin och LSD. Olika läkemedel som samtidigt ges till en patient kan ömsesidigt påverka varandras effekt så att denna blir helt annorlunda än vad som kunnat beräknas med utgångspunkt i varje enskilt medel. En intensifierad forskning inom området för de psykiskt verk samma läkemedlen kan i tid avslöja sådana biverkningar och komplikationer och därmed förebygga olyckliga följder. Inom det psykofarmakologiska forskningsområdet kan i dag en ökad satsning ge stor utdelning, såsom här nedan i korthet skall exemplifieras.

Schizofreni, manodepressiv sjukdom och andra svåra psykiska sjukdomar drabbar ca en procent av befolkningen, lägger beslag på hälften av landets sjukhusplatser till en driftkostnad av över 300 milj. kr. årligen. Moderna läkemedel har möjliggjort för många psykiskt sjuka patienter att behandlas i sina hem. Som ett exempel kan nämnas att manodepressivt sjuka förr tillbringade i genomsnitt 13 veckor per år på sjukhus, men efter litiumbehandlingens införande i mitten av 1960-talet har denna vårdtid reducerats till mindre än 2 veckor. Liknande siffror kunde anföras för de endogena depressionerna och schizofrenin.

Narkomanin är ett av dagens svåra socialmedicinska problem. Nya rön, bl. a. av svenska forskare, håller nu på att leda fram till läkemedel som blockerar narkotikas omsättning och deras angreppspunkter i hjärnans celler och därmed förhindrar narkotikas stimulerande och rusgivande effekt. En möjlighet till effektiv behandling av narkomani synes här öppna sig. Utarbetande av bättre analysmetoder för bestämmande av narkotika i kroppsvätskorna kan ge säkrare grund för både diagnos och behandling.

Utprovning av nya läkemedel kan göras tryggare och effektivare med tillgång till psykofarmakologisk expertis. Trots de häpnadsväckande förbättringar som psykofarmaka ofta framkallar står det fullt klart att det i många fall ej uppnåtts fullgod effekt. Möjligheterna till effektiv behandling skulle avsevärt förbättras om koncentrationen av psykofarmaka i kroppsvätskorna kunde analyseras och tjäna till vägledning för behandlingen. Utarbetandet av sådana analysmetoder är en av psykofarmakologins stora uppgifter nu.

Fortsatt psykofarmakologisk grundforskning kan ytterligare kartlägga hjärnans normala funktionsmekanism och de störningar som där framkallas av sjukdom och åldrande. Därmed kan en väg öppnas till förebyggande åtgärder mot våra största invalidiserande sjukdomsgrupper, och den nuvarande enorma konsumtionen av symtomatiska medel, såsom sömnmedel och lugnande mediciner, reduceras — till stort gagn för folkhälsa och ekonomi.

Under det senaste decenniet har genom statsmakternas initiativ inrättats särskilda psykiatriska forskningskliniker vid de psykiatriska sjukhusen i Uppsala, Lund och Göteborg. De där tjänstgörande läkarna skulle icke belastas av en omfattande rutinsjukvård eller undervisning utan skulle ägna sin mesta tid åt forskning. Detta har visat sig vara en framsynt och klok uträkning. Till dessa forskningskliniker har sökt sig en rad intresserade yngre forskare, vilket inneburit ett värdefullt nytillskott till den eljest otillräckliga rekryteringen till psykiaterkåren, och värdefulla forskningsrapporter publiceras fortlöpande från dessa centra. Var och en av forskningsklinikerna har fått sin speciella inriktning. Kliniken vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala, som leds av professor Lars-Magnus Gunne, driver en avancerad biokemisk forskning omkring centralstimulerande medels (amfetaminer m. fl.) omsättning i hjärnan och i samband därmed de kemiska processerna i hjärnans celler hos friska och psykiskt sjuka. Vid kliniken arbetar också gästforskare med biokemisk och psykofarmakologisk bakgrund, och ett nära samarbete pågår med den neurofysiologiska institution vid sjukhuset som leds av biträdande professor Ulf Söderberg. Vid denna forskningsklinik finns i dag sällsynt goda förutsättningar för att vidareutveckla en kvalificerad psykofarmakologisk forskning. Som bakgrund finns här också ett stort och väl fungerande psykiatriskt sjukhus med rikt differentierad vård och en stor skara kvalificerade psykiatrer (alla läkartjänster är besatta). Vid den utbyggnad av sjukhuset som nu förbereds av en särskild generalplanekommitté har representanter för landstinget förklarat sig intresserade av att bereda utrymme och resurser för utbyggd forskning, särskilt i psykofarmakologi. Ulleråkers sjukhus står just i begrepp att öppna ett nytt stort sjukhusapotek med en mycket forskningsintresserad apotekare. Sedan den Farmaceutiska högskolan nu förlagts till Uppsala finns också där möjligheter till ett fruktbarande samarbete.

Under hänvisning till ovanstående hemställer jag,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t gör framställning om åtgärder för en förstärkning av den psykofarmakologiska forskningen i landet, i första hand genom att en professur i psykofarmakologi snarast möjligt inrättas vid Uppsala universitet med verksamheten förlagd i anslutning till forskningskliniken vid Ulleråkers sjukhus.

Stockholm den 28 januari 1970

Erik Tobé (fp)